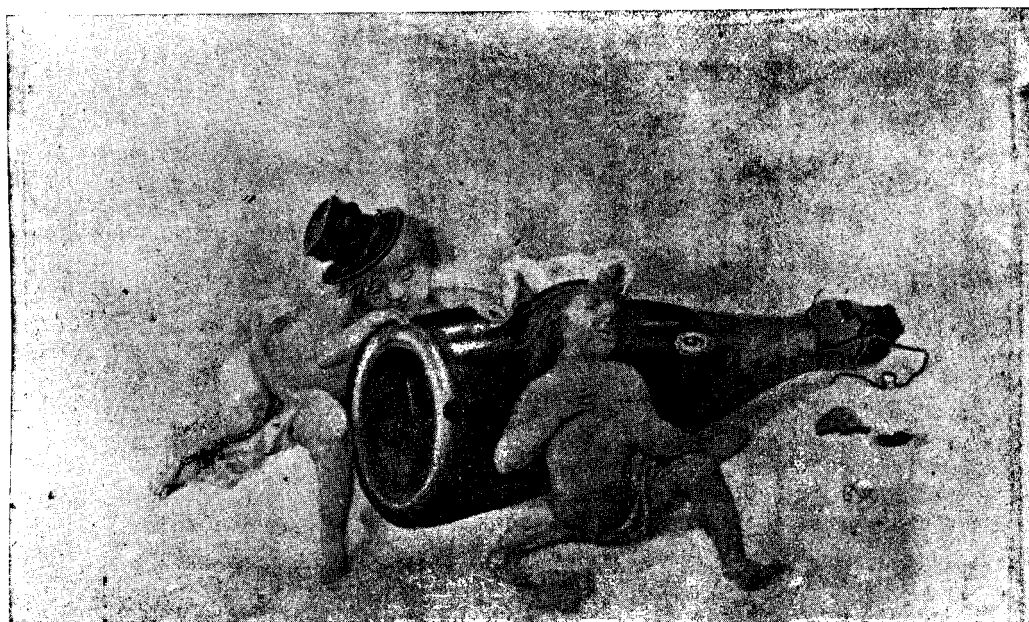

Numărul 8. Oradea-mare (23 febr.) 8 martie 1093. Anul XXXIX

Apare duminica. Abonamentul pe an 16 cor., pe $\frac{1}{2}$ de an 8, pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Jale după carnaval.

Moartea pilotului.

Erá o zi de iulie, căldură înăbușitoare.

Vre-o doué vapoare de marfă, acostate la cheiul vechiu de peatră, își prăjiaú la soare trupurile uriașe îmbrăcate în table negre de fer.

Pe la ameză pavilionul de la căpitănia portului, lăsat jos, arată că e ora repaosului.

Hamalii încetaseră lucrul și, lungiți pe movilele de cărbuni, dormiaú trudiți.

Coșurile de încărcat se odihniaú și ele, goale, răsturnate alături.

În șirul de cafenele, ce se țin lanț una de alta în lungul cheiului, lumea sta la umbră în gîrurul meselor.

Unii își deșertaú paharele de sirop rēcoritor, iar alții își sorbiaú filosofic cafelele.

La cafeneaua piloților, în fața debarcaderului, Barba-Spiro, cel mai bătrân pilot din port, sta la umbră ținând în colțul gurei țigarea lui, făcută dintr-un ciolan, și urmăriá a-lene, cu ochii pe jumătate închisi, fumul ce scăpá în rotocoale albăștrii.

Erá foarte bătrân Barba-Spiro; ținea minte de mult, din 'nainte de a fi orașul zidit.

De pe când eráú numai niște colibe de stof, în toată întinderea ostrovului și a mlăștinilor de o parte și de alta a gurei Dunării până în mare. Multe povestii moșneagú, dar nu pe toate.

Se zicea de unii că în locul unde este acum portul Sulina, nu cu multă vreme în urmă, erá un vestit cuib de pirați, care jefuiaú vasele ce se apropiaú de gurile Dunării.

Și mulți numai astfel își explicaú începutul averilor unor bătrâni din port.

Lui Barba-Spiro inse îi plăcuse să trăiască bine, și nu avea bani strinși.

De doi ani erá la pensie: îl sfătuisé doctorii să-si termine meseria. Erá și vremea; suferia de inimă.

Viața sbuciumată a piloților, grija ce o aú în conducerea vaselor încărcate, atenția vecinic încordată, emoțiile dese și reumatismul fac pe cei mai mulți să-si termine meseria sdruncinați și bolnavi de inimă.

De și primiá regulat pensia, bătrânul nu se putea desvętá de viața lui obicínuită din vremea tinereței.

Din faptul dimineții, de cum prindea a se deșteptá viața în port, el erá în picioare. Și o luá încet de-a lungul cheiului, cu spinarea încovoiată, cu genunchii îndoiți, cu țigarea în colțul gurei.

Se opriá la fiecare vapor, se uitá lung, cercetător, și plecá înainte urmându-și inspecția.

Nu se petrecea nici o mișcare în port ca să n'o afle el.

Cum sta une-orí la masa cafenelei, se sculá în picioare, își punea mâna strășină la ochi și câtá lung și țintă spre largul mării.

De cum prindea să resará câte-un punct negru pe fundul albicios al zărei, nu-ș mai luá ochii până ce punctul acela nu se desprindea bine în larg, luând forme regulate, resărind catargele și coșul.

Fluerul ascuțit și repetat al vre-unui vapor, ce avea să facă manevră în port, îl făcea să tresará.

Se sculá încet de la locul lui, mergea la marginea cheiului, și cu aerul unui esaminator sever, observá manevra vasului în cele mai mici amēnunte.

Câte odată se enervá, își ducea mâna la coaste să-și potolească bătăile repeđi ale inimei: i se părea că nu-í bine; își stringea pumnii și mormăia înăbușit câte o injurătură.

Când îi plăcea manevra, fața i se luminá și zicea în gura mare: „Bravo capitane, bravo!...“

Trăia din viața portului, luá parte cu tot focul inimei la mișcarea lui.

Părea că și mersul vaselor și izbirea cadențată a valurilor, și întreaga mișcare din port mergeaú în acelaș tact cu bătăile inimei lui.

Și tocmá târziu sub seară, când prindea a se polei vęfurile trestiiilor și soarele, roșu aprins, se stingea încându-se în adâncul apei, bătrânul plecá domol, cu pași mēsuráți, spre casă.

Și une-orí, în liniștea miezului de nopte, când tot portul dormia obosit și nu se audia decât pleoscăitul cadențat al valurilor lovite de chei, bătrânul o luá încet-încet de-alungul digăi vechie de peatră, ce ca un șearpe uriaș se tăreșce în mare, avēnd în cap ochiul roș al farului.

De vre-o doué zile Barba-Spiro se simțea slab de tot; o tusă seacă îl înăbușia.

Asta nu-l împedecá de a fi vecinic la postul seú.

Tăcut, ca lângă un prieten vechiu și drag cu care se 'ntelegea de minune, sta pe mal vrăjit de glasul valurilor pe care îl ascultá într'una de atât amar de ani.

Cu drag urmăria valurile, cari alunecaú în bătaia soarelui, până departe, lăsând o dungă albicioasă în nemărginirea albastră a mării.

O adiere dulce de vęnt rēcoritor începuse să sufle din spre larg; bătrânul își ridicá încet șapca, așintindu-și ochii spre fundul îndepărtat al zărei.

O pată albă se desprinsese la orizont și creșcea, în lumina soarelui, din ce în ce mai mare.

Erá o corabie cu pânzele întinse, ce se apropia de port

Bătrânul își trecú încet mâna prin părul lui alb, în care vęntul se jucá nebunatic.

A... ce cunoșcință veche îi erá vęntul acesta, ce bine șcidea el nebuniile lui înșelătoare!

De câte-orí nu-l așteptá ca pe un prietin bun, de ajutor, când îi umflá pânzele însuflețindu-i corabia, ce despica valurile alunecând ca o pasăre în sbor cu aripele întinse.

Și de câte-orí nu-l blestemase, când își cercá puterile cu densul, deslănțuindu-și furia asupra-i.

Corabia se apropiașe de tot: întrá în apa liniștită a canalului.

Erá o corabie mare, frumoasă, cu trei catarge.

Bătrânul o privia cu drag cum se apropia, mândră, cu pânzele umflate, tăind ușor apa ce alunecá pleoscăindu-i cadențat coastele ei rotunde.

Trei fluerturi ascuțite îl făcúra pe moșneag să tresará. Își întoarse capul înapoi: erá un remorchier.

În acelaș timp o fluertură puternică resună lung și trupul uriaș al unei probele încărcate ce venia în jos cu toată vitesa se ivi de după cotul canalului.

Bătrânul se ridicá de la locul seú, apropiindu-se de mal.

Probela cu greu își putea micșorá vitesa, trebuia să se ferească făcēnd loc remorchierului și corabiei care înaintá mereú cu pânzele întinse: avea să privească la o manevră grea, asta îl interesá cu patimă.

Remorchierul repetă iarăş trei fluierături ascuţite ; probela, ferindu-se ca să-i facă loc, veni drept în faţa corăbiei.

O fluierătură puternică, desperată, resonă atunci.

Mulţimea grămadă pe cheiul cătă cu groază ; toţi ochii erau aţintiţi la cele două vase, care trebuiau să se ciocnească neavând vreme să mai abată.

Betrânul, ce urmăria de pe cheiul toate mişcărilor, scrâşni nervos din dinţi şi un : „pastro diavolo“ îi scăpă printre buze : pilotul de la probelă greşise manevra.

Şi el, cu ochii eşiţi din orbite, cătă ţintă, muşcându-şi buzele, pe când cu mâna îşi potolia bătăile grăbite ale inimei : aşteptă...

Când într'o clipă, ca prin farmec, toate pânzele fure lăsate jos şi se auzi răsunând comendile desperate şi vasele ajunse unul în faţa altuia ; betrânului cum sta înmărmurit, ţinându-şi resuflarea, i se painjiniră ochii, genunchii i se muiară ; el întinse de odată mâna să caute un sprijin, dar se impletici şi cădă mototol fără simţire...

Şi vasele nu s'au ciocnit : lin trecură, la o palmă unul pe lângă altul, fără a se atinge.

Lumea se făcuse roată în giurul trupului garbovit şi uscat, care zăcea pe cheiul, neînsufleţit.

...Iar vântul din spre largul mării, se 'ngrămădiă şi el, făcându-şi loc prin mulţime, şi ca un vechiu şi bun prieten, adiind uşor, îi mângăia fruntea respirându-i pletele şi barba lui albă...

Jean Bart.

F u r t u n a .

*Nu se mişcă nici o frunză,
Vânt de par' că n'a mai fost.
Pasărea să se ascundă
Totuș cabă adăpost.*

*Norii sânt departe încă,
Ceru 'n gîur e luminos, —
Dar din liniştea adîncă
Simte aer furtunos.*

*Norii vin încet, — oştiră
Care scapără scîntel, —
Rîs, a căruî hohotire,
Viîu resonă 'n urma ei.*

*Cum, de unde se pornesce
De odată aprig vînt,
Care codriî rîvăşesce
În puternicu-î avînt?*

*El întunecă, adună
Oastea neagră, nor cu nor...
O sclipire mare ; tună, —
Tunet lung, sgduitor...*

*Ploaia ropot ropoteşce,
Linît drepte aplecînd,*

*Glur pămîntul abureşce :
Ars, se stînge, fumegînd.*

*Ce de clocot ! Ce pornire !
Curg şiroae repeđt, curg...
Se cufundă 'ntreaga fire
În întunecimî de amurg.*

*Dar tot vîntul se îndură
Ca să ducă ce-a adus :
O uşoură dungă azură
Se iveşce în apus.*

*Pânza deasă 'ntristătoare,
Desfăcută în făşii,
Se înalță, călătoare
În adîncile tîrii.*

*Ca un zimbet peste plînsul
Liniştit printr'un cuvînt,
Luce soarele şi dînsul
Peste umedul pămînt.*

N. Radulescu-Niger.

S â n - T o a d e r .

— Din popor. Com Hunedoara. —

Serbătoarea Sântoaderului la Româniî cari o ţin, începe cu sâmbăta dinteiî în postul Paştilor şi ţine o săptămîna în cap.

„Acu(m) tună (intră) zilele lu calu hel şciop“ îşi spun muerile. Şi tot timpul celor şapte zile, cât ce soarele a asfinţit, nu mai lucrează temîndu-se, că Sântoader descarcă primejdii peste casa care nu-i ţine zilele.

Vinerea Sântoaderului, după credinţa ţeranului, e zi „cu leac“ la vindecarea multor boale. De aceea, în dimineaţa acestei zile, înainte de ce s'ar crepă de ziuă, bărbaţii obicinuesc să sape rădăcinile ierburilor cu leac, cum e spre pildă : „iarba vîntului, brêul ş. a. Le pun apoi în casă pe poliţa să se uşce „de mîgan“ (de la sine), ca aşă să aibă din ele peste an.

Fetele mari, în preajma Sântoaderului nu mai au stîmper.

Vinerea Sântoaderului, pînă nu s'au sculat găinile, ele sînt în picioare şi pornesc pe coaste, prin pădure, căutînd în ruptul capului după iederă, popilnic, muguri şi alte ierburi de-abia iesite din pămînt. Aceste primiîi ale naturii au vraja de-a-le dăruî un pîr bogat.

E plăcere rară să poţi vedea în faptul dimineţii pâlcuri de „mîndruliţe“ sprintene cu mînicile sufocate şi cu cătrînţa (şurt) prinsă 'n brêu, saltînd lacome de la tufiţa la tufiţa, ricîind cu mînicile în pătura frunzelor bătute de toamnă şi de ger şi căutînd cu neastîmpîr cea dinteiî verdeaţă a primăverii.

Precum culeg la ierburi, pe aşă rostesc din gură rugăciunea lor ardîndă :

„Toadere,
Sântoadere,
Crească cica fetii
Cât coada iepii,
Și cica ficiorului
Cât coada rătoiuului!“

(Juna Maria Nica. Vețel.)

La întors acasă, când intră în curtea lor, fetele saii își acoper fața cu vre-o cârpă sau cată în sus, nu cumva să deie cu ochii de vre-o găină ori altă „hoară“ (pasere domestică) și să își piardă farmecul „strânsurii“ din poală.

Sâmbăta Sântoaderului, fetele se scoală iarăș cu noaptea n cap și fierb ierburile adunate și cu leșia se spală pe cap visând la un pâr lung și stufoasă ca „coada iepii“.

Despre Sântoadere crede poporul că are doi cai, dintre cari unul e schiop. De aci vorba „zilele lu calu hăl șciop“. De acești cai se folosește Sântoadere când vrea să-și respune asupra celui ce nu-i cinstește zilele.

Spune povestea, că o fost odată un „veduvoiu“ și o avut o fată mare, frumoasă și bună și harnică. Veduvoiul aduse la casă „măștihoale“ (mamă mașteră), care încă avea o fată de seama fetii bărbatului, numai cât nu eră nici așa frumoasă, nici bună, nici harnică.

Fata bărbatului n'avea o zi bună cu măștihoaiăsa. Eră mai mult dusă — biata — decât pe acasă.

Într'o seară din postul Paștilor, erău chiar zilele „lu calu hăl șciop“ — fata noastră își luă furca cu călții, un mâțisor și un cocoș și ceva de mâncare și se duse în dealul satului unde eră o casă pustie. Aci hărăni (hrăni) bine mâțisorul și cocoșul, apoi cină și ea din ce mai remase. Și prinse a toaree cu nădejde.

De odată se aud tropote de copite afară, înaintea ușii. Veniră caii lui Sântoadere ca furtuna, cu gând să sdrumice fata în mii de sfărime.

Mățisorul îi simți și „țoap...“ sări la ușa, își adună puterile și isbuti să țină ușa mai tare ca fierul. Și caii n'avură ce face.

— Descuie ușa, fată frumoasă!

— Ba io nu, că n'am poale!

Caii făcură ce făcură și țipară fetei pe fereștră o păreche de poale albe cum i neașa.

— Descuie ușa, fată frumoasă!

— Ba io nu, că n'am rochie!

Căpeta și rochie de pâr și toată împenată.

— Descuie ușa, fată frumoasă!

— Ba io nu, că n'am cisme!

Primi și cisme cu peteață roșie la tureci.

— Descuie ușa, fată frumoasă!

— Ba io nu, că n'am „cișcineu“ (năframă)!

Caii îi deteră cișcineu „cu roate“ mari și mândre pe la mijloc.

— Descuie ușa, fată frumoasă!

— Ba io nu, că n'am ladă!

Caii lui Sântoadere îi deteră și ladă văpsită și toată flori pe coperiș.

Eră gătită fata noastră cu de toate ca o mireasă.

— Acum descuie-ne ușa, fată frumoasă, că de nu, noi spargem ușa și praf și pulvere s'o alege din oasele tale!

Fata îngălbeni ca ceara și n'avu ce mai zice.

Dar cocoșul de pe vatră sătul și isteț prinse a da din aripi și a cântă: Cu-cu-ri-gu!... și caii lui Sântoadere cât bați în palmi periră ca Necuratul de crucea creștinului.

Crepă fierea în măștihoale când prinse veste de norocul ce pică pe fata bărbatului.

N'avu stare până nu-ș porni în cealaltă seară și ea fata în deal la casa cea pustie. I puse în mână furca cu caer de fulor ales; i dete mâncări de frunte; un mâțisor grăsuț și cocoș din cei mari, tot cu pinteni la picioare — că doară fata ei trebuie să fie mai pe sus în toate, decât fata bărbatului. Și se așteptă măștihoala la o „lădoale“ plină cu comorile lumii.

Dar uite pozna! — Fata ei când ajunse în deal la casa cea pustie, întinse masa și se puse pe mâncare și se îndopă mai altcum ca un gânsac, iar sfărimatele puține le asvêri la mâțisor și la cocoș, cari erău „hēmisiți“ de foame. Prinse apoi să toarcă și ea. N'apucă inse să învêrtească de trei ori fusul și caii lui Sântoadere se apropiară scăpărând tot scânteii din potcoave.

Mățisorul și cocoșul sleiți de foame, cum simțiră caii, cum se ascuseră în horn; iar caii, cum isbiră ușa, cum cădă jos din țipini și-mi luară fata în picioare și mi-o imblătiră și mi-o măcinară așa, că nu remase din ea decât praf și cenușă.

De atunci fetele, în zilele calului schiop nu țî-ar toarce seara, să le dai brânză de iepure!

(Juna, Valeria Ardelean. Vețel.)

Emil V. Degan.

Pe Bistrița.

*Pe Bistrița veniam la vale,
Plutașul, un bătrân sorman,
Vesliă încet, oftând cu jale, —
Și drumul mă-a părut un an.*

*Pe Bistrița veniam odată
În cursul apei larg deschis,
Alătura cântă o fată, —
Și drumul mă-a părut un vis...*

Virgil N. Cisman.

Cugetări.

Schimbăm pardidul, nu sistemul,
Căci ne deprindem năraviți.
Principiile pot s'aștepte;
S'ajungem mari, suntem grăbiți.

Când sufletul își ia avântul
În al gândirii univers,
Ideile pornesc, se 'mbie
Și singure s'aseacă vers.

Pe bogatul prost de-l scurmă la mărire săajungă,
Mătura s'apuce grabnic și să măture din pungă.

N. Radulescu-Niger.

Venzător de apă din Hollandia.

Din literatura rusă.

M a e a r i e C i u d r ă .

De Maxim Gorki.

(Urmare.)

Într'o noapte stam cu toții adunați la un loc. De odată auzirăm cântând dinspre stepe. Și ce frumos cântă! Sângele începù să ne ardă în vine și par că ne-ar fi atras spre el. Simțiam toți că acest cântec ne da un dor, de n'am fi putut trăi fără el de ar fi încetat. Și chiar de ar fi trebuit să trăim, ne trebuia întreg pământul să-l stăpânim. Așa eră cântecul cela, Șoimule. Cântecul se apropiă, se apropiă mereu, până ce din întunec apărù un cal și pe el sta un om și cântă. Omul se apropiă de foc, se oprì din cântat și ne zimbì.

„Ah Zobar, tu ești? — i strigà Daniil, vesel. — Uitați-ve, e Loico Zobar.“

Mustața acestuia atěrnă până pe umeri și se amestecă cu pletele lui negre ca peana corbului, ochii lui străluciau ca stelele și zimbetul lui eră ca soarele, da!

Ca turnat dintr'o singură bucată de fier, așa părea el cu calul lui. La lumina focului părea că e uns cu sânge și când ridea îi străluciau dinții. Eh, afurisit să fiu dacă nu-l iubiam încă de atunci ca pe mine ênsu-mi, până ce nici nu-mi vorbise sau nici nu veduse că sânt și eu pe lume! Veđi, Șoimule, ce fel de oameni sânt pe lume. Când ți se uită în ochi, îți dai par că sufletul din tine și nici nu ți-e rușine de asta, ba ești încă mândru de așa ceva. Cu oameni ca aceștia par că te faci și tu mai bun. Astfel de oameni sânt puțini, Șoimule, și asta e bine. De ar fi prea mult bine pe pământ, nu s'ar mai șci că e bine. Așa e. Ascultă mai departe.

Rada i spuse: „Bine cânti Loico; cine ți-a făcut vioara asta, cu sunetul atât de dulce?“

El răspunse riděnd: „Eù singur m-am făcut-o; dar n'am făcut-o din lemn, ci din pieptul unei fete tinere pe care o iubiam și coardele sânt făcute din inima ei. Mai minte ea câte odată, vioara, dar eu șciù să mănuesc arcușul cum trebuie.“

Veđi? Noi ne căznim să împăjejenim ochii fetelor ca să nu ne pierdem capul și să nu ne facă reu; așa vrea să facă și Loico. Dar o ieșit deandoa-sele. Rada se întoarse căscând.

„Și oamenii spun că Zobar e îndemánatec și deștept — ce minciuni! — spuse ea și plecă.“

„Ei, drăguța mea, ai dinți ascuțiți și ți-i arăți! Ochii lui Loico scânteiau când descăleacă.“

„Bun găsit, fraților! Iacă-me la voi.“

„Bun venit, Șoimule! — răspunse Daniil.“

Ne sărutarăm, ne mai povestirăm câte ceva, apoi ne-am culcat. Am adormit adânc.

A doua zi am băgat de seamă că capul lui Zobar eră legat cu o cărpă. — Ce e asta? Zicea că l-a isbit calul cu potcoava, pe când dormia. Ei, ei, am înțeles noi cine eră calul și rideam pe sub mustăți — și Daniil rise.

Cum? Nu eră Loico destul de bun pentru Rada? Se vede că nu. Pe cât eră ea de frumoasă, pe atât îi eră sufletul de strimpt și mic. Și de i-ai fi atěrnat de gât un pud¹ de aur, mai bună tot n'o făcea. Las'o incolo.

Stăturăm noi mai multă vreme pe locul acela.

¹ Pud, o mēsură de greutate, rusească.

Treburile ne mergeau bine de când eră Zobar la noi. Ce tovarăș! Înțelept ca un bētrân și invētat. Șeicia să citească și să scrie ruseșce și ungureșce. Când povestia el, să fi stat și să fi tot ascultat fără să dormi. Dar când cântă! Să me trăsnească Dumnezeu dacă mai cântă cineva pe lume ca Zobar. Când trăgea odată cu arcușul pe coarde, îți tremurá inima și când trăgea a doua oară, mai că-ți sta inima în loc. Dar el zimbia și cântă.

Când îl ascultați, îți venia să plângi și să riđi. Aci ți se părea că geme cineva dureros sub arcuș și că-ți cere ajutor, de ți se rupea inima. Apoi, stepa povestia cerului basme, povești triste. Aci plângea o fată care-ș petrecea iubitul. Băiatul o chemă să-și ia remas bun în stepa nemărginită. Și de-odată — ca tunetul bubue un cântec vesel și soarele pe cer începe să joace la cântecul acesta. Așa eră, Șoimule. Fiecare nerv din cap înțelegea cântecul acesta și te făcea robul lui. Și de ar fi strigat atunci Loico: luați cuțitele fraților! cu adevărat că fiecare ar fi luat cuțitul în mână și s'ar fi dus ori unde ar fi vrut el.

Putea să facă ori ce vrea din cineva, căci toți îl iubiati. Numai Rada nu se uită la el; dar asta n'ar fi fost nimic. Iși bătea înse joc de el, grozav îl întărită.

El scrășniá din dinți și-și resucia mustața. Ochii lui priviați întunecat ca iadul și câte odată fulgerau așa, că te infiorai până în suflet.

Într'o noapte se duse Loico mai afund în stepe și vioara lui plânse până la ziuă. Plângea vioara, căci îngropase voința lui Zobar. Noi stam cu toții ascultând și gândiam: ce o să se aleagă? Șeieam că dacă doue pietre tari se freacă și te vērì între ele, o să fi măcinat. Și așa mergeau lucrurile înainte.

Odată stam cu toții și vorbiam de treburi. Începuse să ni se urască și Daniil rugă pe Loico: „Cântă. Zobar, cântă-ne un cântec care să ne înve-selească inimele. — Loico se uită la Rada care sta aproape de el, privind la ea și începù:

„Hi, hop, ce foc în inimă,
Ce mare-î țara stepelor
Sbori ca și vântul, calul meu,
Veđi, tare-mi este mâna.“

Rada întoarse capul, se ridică puțin și se uită zimbînd în ochii cântărețului. El se roși.

Înainte tovarășe, he! hop,
Se întunecă stepele
Noi le vom trece în galop.
Veđi cum ne ride colo lumina,
Sbori, sbori căluțele în slavă,
Dar nu-mi atinge cu a ta coamă
Frumoasa lună,
Fii liniștit, bagă de seamă.

Ah, cum cântă! Așa nu mai cântă nimeni. Dar Rada par că l-ar fi udat cu apă, căci i zise: „Nu sburá așa sus, Loico, să nu cađi cu nasul într'o mocirlă și să-ți murdărești mustățile. Bagă de seamă.“

Ca o fiară sēlbatecă, așa se uită Loico la ea, dar nu zise nimic. Și cât suferia!

Apoi cântă înainte:

Hi, hi, căluțele să n'adormim
Căci ziua se apropie
Și de ne va găsi dormind,
Muri-vom de rușine.

„Asta e cântecul — zise Daniil, — să me ia dracul de am mai audit eu un cântec ca ăsta. — Bătrânul Nur își resucia mustața și la toți ne mersese la inimă cântecul lui Zobar. Numai Radei nu-i plăcu.

„Așa sbârnăia odată un țințar și credea că clonca vulturul.

„Mi se pare că vrei biciușca, Rado, — zise Daniil apropiindu-se de ea, dar Zobar aruncă jos căciula și se făcu pământiu la față, apoi zise :

„Stai Daniile. Unui armăsar îi trebuie zabale de oțel. Dă-mi pe fiica-ta de nevestă.

„Și asta e vorbă — zise Daniil, — ia-o dacă poți și vrei.

„Bine — zise Loico — și se întoarse spre Rada. — Ei fato, ascultă-me. Multe ca tine am vădut eu, multe! Dar nici una nu mi-a furat inima ca tine. Ah, Rado! sufletul mi-e plin de tine. Fie ce o fi, căci nu e cal pe lume pe careș-l încalec și să mai sbor de aici. În fața lui Dumnezeu, a cinstei mele, a tatălui teș și a oamenilor aceștia, te iaș de nevestă.

Dar bagă de seamă. Voinței mele să nu-i puț pedecă, — voi remănea tot liber și voi trăi cum imi va plăcea.“

Cu buzele strinse și ochii scânteotori înaintă el spre ea. Vădurăm cum îi întinde mâna și gândiam : acum pune frêu armăsarului stepelor. Dar deodată bătă cu mânil în giurul lui și cădă cu capul de pământ. Se întemplantă o minune? Îi găurise vre-un glonț inima? Eră Rada. Îi pusese un laț de picioare și-l trăgea spre ea, de acea căduse Loico. Ea sta nemișcată zimbind.

Ce se va alege? gândiam noi. Loico sta pe pământ și-și strîngea capul în palme, par că s'ar fi temut să nu-i plesnească. Apoi se sculă încet și porni spre stepe fără a se uită la cineva. Nur imi șopti : „du-te după el. — Și eu me luai tiptil după el în întunerecul nopții. Așă a fost, Șoimule.

Macarie scutură cenușa din lulea, apoi o umplu iar. Eu me înfășurai mai bine în mantă și me uitam la fața lui bătrân înegrită de soare și vânt. Aspru și serios clătină capul și murmură încet ceva; mustața lui albă și groasă se mișcă, vântul îi împrășcica përul. Semănă cu un stejar bătrân crăpat de fulger, dar care stă tot mândru și puternic. Marea murmură ca și înaintea și murmurul ei eră dus de vânt, peste stepe. Nonca nu mai cântă și norii cari se adună pe cer, făceau noaptea asta de toamnă mai întunecoasă și mai înflorătoare.

Pas cu pas mergea Loico, cu capul în jos, cu mânil lăstate moi în lungul corpului și când ajunse la strimptărea de lângă gârlă, se aședă pe o piatră și gemu; așă gemu de mi se strînse inima de milă, dar nu me aproiaș de el. Durerii nu-i poți ajută cu cuvinte, nu e așă? Un ceas, doue, trei ceasuri ședă nemișcat acolo și eu me culcai pe aproape de el. Noaptea eră luminoasă, luna respândia o lumină arginție pe toată stepa și puteai vedea până departe.

Deodată, ce să väd? Cu pași repeși se apropie Rada. Ah, ce bide imi părea! Viteaza Rada! Ea se apropie de el, el n'o aude. Pune mâna pe umêrul lui; atunci tresări Loico, desfăcu mânil lui împreu-

nate, ridică capul, se ridică în sus și apucă cuțitul. Ah, vrea să o injunghie. Tocmai voiam să chem ajutor, când auđii pe Rada zicând :

„Aruncă cuțitul, ori te impușe.

Ținea un pistol în mână și ochi spre fruntea lui Loico. Îndrăcită fată! gândii eu, sânt deopotrivă de tari, ce o să mai fie?

Rada puse pistolul la cingătoare și urmă :

„Ascultă. N'am venit la tine ca să te omor, ci să ne împăcăm, aruncă cuțitul.

El ascultă și se uită întunecat în ochii ei. Uite doi oameni și se măsoară ca fiarele sêlbatece, și amendoi sânt atât de frumoși și de viteji! Numai luna strălucitoare îi vede și eu — încolo nimeni.

„Ascultă-me Loico, te iubesc — zise Rada. El dete numai din umeri, par că i-ar fi fost legate mânil și picioarele. „Am vădut și alți băeți, dar tu ești mai viteaz și mai frumos la chip și suflet decât ei. Toți și-ar fi tăiat mustățile dacă le-aș fi făcut numai un semn cu ochiul, toți mi-ar fi cădut la picioare dacă aș fi vrut eu.

Dar la ce? I-aș fi făcut pe toți muieri. Putini, ah puțin țigani viteji mai sânt în ziua de astăzi, Loico. N'am iubit inșe pe nici unul, dar pe tine te iubesc. Iubesc inșe și voința mea, o iubesc mai mult decât pe tine, Loico. Dar nu pot trăi fără tine, după cum nu poți trăi tu fără mine. De acea voesc să fi al meu cu trup și suflet, auđi tu?

El rise.

„Aud. Mult se bucură inima mea la cuvintele tale. Și apoi?

„Ascultă mai departe. Ori cum te vei învêrti, ori ce vei face, eu te voi învinge, al meu vei fi. Nu-ți pierde vremea degeaba, te așteaptă sărutările și desmierdările mele — și cum te voi sărută, Loico! La sărutările mele vei uită viața mea sêlbatecă, cântecul tale infocate cari înveslesc atât pe țiganii noștri nu le vor mai auđi stepel, numai cântecul gingaș de iubire vei cântă tu Radei tale.

Nu mai pierde vremea, după cum ți-am spus, mâne să mi te supui ca celui mai bătrân tovarăș de parte femeiască. În fața întregel cete să te plecî până la pământ înaintea mea și să-mi săruți mâna dreaptă. Atunci voi fi nevasta ta.

Așă voiă îndrăcita de fată. Așă ceva nu se mai auđise. Numai la Muntenegreni eră în vremurile de demult așă obiceiul, spuneau bătrânii noștri; dar la noi țiganii — nici odată. Să fi deopotrivă cu o fată, gândesce-te Șoimule, e ceva mai de ris? Și de ți-ai bate capul un an întreg, așă ceva nu poți înțelege.

Loico sări în sus și strigă odată în stepe ca unul rănit de moarte. Rada se înfloră, dar remase la ce spusese.

„Așă dar, la revedere pe mâne. Și mâne vei face ce-ți cer, auđi tu, Loico?

„Aud. O voi face.“

Gemend îi întinse Loico mânil. Ea nici nu se uită la el. Loico se clătină ca un pom rupt de vânt și cădă plângend și ridend la pământ. Într'o astfel de stare îl adusese blăstêmata de Rada. Cu mare greutate îl trezi.

Eh, ce diavol trebuie să fie acela care face omului atâtea suferințe! Cine poate să auđă cum geme o inimă sdrobotită de durere?

(Finea va urmă.)

Tradus de :

Lia Măgură.

Apa în hrana omului.

Puținii oameni au o idee exactă despre faptul că apă intră în corp chiar și prin alimentele solide. Este lucru sigur, că nici un element natural nu este cu totul liber de apă. Volumul de apă variază între 5 până la 97 la sută din greutatea întregă.

Laptele d. e., care este apreciat ca cel mai de-sevêrsit aliment, constă bine înțeles, în stare nefalsificată și nebotezată, așa după cum vine de la vacă, din aproape $\frac{9}{10}$ apă (exact 87—80) la sută.

Esistă chiar și câteva alimente solide, care cuprind mai multă apă ca laptele. Aceste sînt mai cu seamă legumele și poamele. Sfecla în stare proaspătă constă din 90 la sută din apă, iar castravetele are chiar 97 la sută apă.

Dintre poame, fragilele au aproape 90 la sută apă, mărul 82 și strugurii 80.

Carnea de vită și de berbece constă $\frac{3}{4}$ din apă. Gospodăresele, de sigur nici idee n'au, că $\frac{3}{4}$ din ceea ce cumpără de la măcelar este apă.

Carnea de miel conține mai puțină apă, adică 64 la sută, carnea de porc și mai puțină, adică 61, iar slănină numai 23 la sută.

În general carnea cuprinde cu atât mai puțină apă, cu cât este mai grasă.

Dacă vorbim despre paseri, în carnea acestora se manifestă deosebiri însemnate.

Carnea de pui conține 70 la sută apă, a porumbeilor 75, a gășilor numai 38; încă o dovadă că formarea apei este împedată de cantitatea de grăsime.

Peșcii, despre cari se crede că conțin apă multă, n'au decât vre-o 40 la sută, unii înseși și 80.

Unul dintre cele mai întăritoare alimente, oul, constă din 65 și jum. la sută apă, care se află în mai mare cantitate în albuș, decât în galbenus, care este partea cea mai hrănitoare.

Esistă regula că materiile, care conțin puțină apă, nu se potrivește pentru hrana omului, mai înainte de a fi fierte în apă, astfel încât febrerea are însemnătatea, că adăogînd apa la astfel de alimente, le aduce într-o stare de mistuire. Făina de grâu d. e. conține numai 12 la sută apă, iar pâinea făcută din ea 90 la sută.

Din aceste reese că fiecare aliment trebuie să aibă un grad oare-care de umezeală ca să fie potrivit pentru hrană și astfel apa joacă un mare și însemnat rol în hrana omului. Fără apă este exclusă ori-ce schimbare chimică și putem spune că lipsind cu totul apa, ar încetă și viața omului.

Dr. X...

Împărăteasa blăstemată.

— Baladă populară. —

Jos în valea Radului,
La curtea împăratului
Se goștia
Se mulătia,
Boeri mari și mititei,
Bătrani și mai tinerei,
Cu diplăși lângă ei.
— „Da, di ce se mulătia
Și di ce se omină?”
— „Da cea mare împărăteasă

A scăpat din vėduvie
Și umblă de 'ncununie,
Că de jele o scăpat
Și umblă de măritat.
Boerii cum audia
Rënd, pe rënd cu toți venia,
Rënd pe rënd toți mi-o cerea,
Mi-o cerea
Și mi-o peția
Și nici unu nu-i plăcea,
Numai tinêrul Opream,
Cu car' eră dintr'un an.
Cătră Opream imi zicea:
„Mêi cumnate
Mêi fêrtate,
De seară să măi la mine,
Că am să vorbesc cu tine,
Lucruri mari, lucruri domnești,
Sfaturi grele 'mpărătești,
Veți avea să talmăcești.”
Opream din graiul îi grăia:
„Tătăișă draga mea,
Io de manat n'oiu mană,
Că nevasta
Săraca,
Tare mi s'a supără,
Când de vėdut o vedea,
Că io umblu 'n sfătuirii,
În sfătuirii neiertate
Cu gând de făcut păcate.”
Iar tătăișă-i zicea:
„Mêi cumnate
Mêi fêrtate,
N'avea frică de păcate,
Că io iat' m'am socotit
Ca să te iați de iubit.”
— „Tătăișă draga mea,
Cum gândești așa ceva,
Că și ceru s'ar surpă,
S'ar surpă, ba s'ar hăii
Și pe noi ne-ar omorî.
Cum gândești
Cum socotești,
Cu mine ca să trăești,
În dragoste și 'n iubire,
Când scii bin' că soru-ta
De necz s'ar spânzură,
Spânzură
Ba inecă,
De necaz de supărare,
Co-aș lasă de ris în țară
Și m'aș face de ocară.”
Tătăișă du-te, du-te,
Nu vorbi vorbe păgâne.
C'ai vrea să trăești cu mine,
Că te-a bate Dzeu
Cu trăsnet fără de foc,
Ca pe-un om fără noroc.”
Dar ea nu-l îngăduia
Până nu-i făgăduia,
Că la ea mi-a rămănea,
Mi-a rămănea
Ba mânia.
— De făcut el ce-mi făcea?
— Da zo el îi făgăduia,
Că alt ceva nu putea,
Făr' când îi colo 'n deseară
Ș-o luat brėu de la pat
Și cu el s'a spânzurat,
Să nu moară în păcat.
— Iară tătăișă-sa
De făcut ce imi făcea?
— Da când asta mi-o vedea,
Așa mi se întristă,
Așa mi se se supără
De minten se spânzură,
Cu cumnatu-so de-odată
C'o fost tare blăstemată!

Cul. de :

Theodor A. Bogdan
înv. în Bistrița.

SALON

Concertul din Cluș.

La 1 martie n. societatea românească din Transilvania și din părțile marginase ale Ungariei s'a întrunit în Cluș la o serată musicală urmată de dans. A fost o petrecere aceasta de cea mai înaltă frumusețe, care a încântat pe toți și a imprimat tuturora suvenirii delicioase. Iată cuvântul pentru care din capul locului ne credem datorii să mulțumim tinerimei noastre universitare din Cluș, care a aranjat-o și care astfel ne-a oferit privilegiul să ne bucurăm de plăcerile unei seri neuitate.

Idea d'a aranjă la Cluș astfel de petreceri, este foarte fericită, căci orașul acesta cu mulțimea de tinerime universitară are contingentul cel mai mare pentru a putea obține un succes mai nalt.

Nici odată înse rezultatul n'a atins culmea din anul curent. Nici odată la Cluș o astfel de splendidă serată musicală românească nu a mai fost.

Când ascultam admirabilul concert și când priviam eleganța și imensa lume care a înțesat sala, inima ne tremură de o bucurie și de-o plăcere care nu se poate traduce prin cuvinte.

Serata aceasta n'a fost numai o petrecere obicinuită, ci o manifestație a spiritului cultural românesc, o afirmare în fața lumii că sântem un element de cultură.

S'a dat o nouă probă că limba noastră dulce, muzica noastră melodiosă, poezia noastră populară plină de frumuseți, portul nostru pitoresc, dansul nostru eroic și legănat : sânt tot atâtea calități, cari arată fondul distins al ființei noastre, clasicismul rasei latine.

Dintre patronii balului am putut să salutăm în fruntea societății pe dl George Pap de Băsești, bătrânul cu inimă tineră, pe care îl vedem pretotindeni unde interesele naționale reclamă preșința lui.

Patronesele s'aș presintat în număr mai mare. Aș fost de față doamnele : Victoria dr. Filipan (Năsăud,) Ida dr. Ilea (Cluș,) Sabina Popescu (Reghinul săsesc,) Elena dr. Vaida Voevod (Olpret) și Aurelia Vulcan (Oradea-mare.)

Eleganța toaletelor, frumusețea damelor, conversația veselă formată o armonie feerică, din care ne trezi semnalul că concertul începe.

Serata a început cu un concert cu următoarea programă :

1. Mozart : Quartetto I. (1. 2. 3.), executat de dnii S. C. Negrea de Pojorta ; I. Cl. Iuga ; A. Heltner ; Cornel Muntean.

2. P. Scheletti : „Ce te legeni codrule“ ; H. Kirchner : „Solomoane, căpitane“ ; H. Kirchner : „Foale verde de bujor“, executate de dșoara Delia Olariu.

3. Saint-Saëns : „Fantasie“, executată de dșoara Aurelia Gerbert.

4. Danela : Une symphonie concertante, esec. de dna Victoria Popovici ; dșoara Ersilia Popovici ; dl Cornel Popovici.

5. a, Donizetti : Aria din opera „Maria di Rohan“ ; b, „Doină“, executată de dșoara Virginia Gall.

6. Strauss : Reminiscenzen a. d. Optte : „Din Fledermaus“, esec. de orchestra reg. de inf. nr. 51.

Care va să zică, programa promitea muzică atât clasică, cât și populară. Cântări cu gura, cu violina și pianul, precum și piese de orchestră. O variație, cât se poate de interesantă și atrăgătoare.

Care parte a reusit mai bine, este greu a spune hotărît. Aș fost mult aplaudate și unele și altele. Căci toate aș fost interpretate admirabil de perfect. Aveam înaintea noastră adevărați artiști. Muzica noastră populară aș găsit niște interpreți cari ne-aș represintat-o cu maestrie încântătoare ; iar muzica clasică ni s'a tâlcuit dulce, clară și ademenitoare.

Dșoara Delia Olariu ne-a fermecat aușul, sufletul și inima, cu vocea sa d'un timbru sonor, cântându-ne frumoasele compoziții de muzică populară.

A avut un succes enorm, resplătit prin un ropot de aplause, escelentul trio executat de dna Victoria Popovici, dșoara Ersilia Popovici și dl Cornel Popovici, toți trei membrii ai distinsei familii musicale Popovici din Hașeg. Debutul lor aș fost niște momente de nalte delicii, cari ne inspiraș bucurie și mândrie. Efectul a fost covârșitor. Toată sala a aplaudat cu entuziasmul cel mai mare. Artiștii, căei în adevăr sânt artiști, ne-aș făcut plăcerea să mai cânte o piesă. De asta-dată românească, în care dulceața melodiei s'a combinat cu cea mai rafinată executare. Un privilegiu, care ne-a arătat cu câtă artă se poate cântă un cântec popular.

Culmea succesului a fost înse debutul dșoarei Virginia Gall. Tinera și încântătoarea artistă, face din an în an progres tot mai mare : vocea-i se întăreșce și devine tot mai flexibilă. Cântă ușor și tonurile cele mai înalte. Iar coloratura-i d'o fineață uimitoare ne surprinde din ce în ce mai mult.

De asta-dată a cântat acompaniată de orchestra militară atât de bine condusă de dirigintele Kucera. Bravura cu care artista s'a achitat a uimit și pe cei mai buni cunoscuți ai dsale. Aplausele nu mai conteniaș. Entuziasmul eră general.

Atunci, în mijlocul unui entuziasm fără margini, dsa a intonat un cântec popular, care cu acompaniare de orchestră militară, a primit o putere cutrierătoare.

Sub impresiunea aceasta covârșitoare s'a încheiat concertul, după ce muzica militară a mai cântat o piesă.

Apoi zece tineri, sub conducerea vêtavului Bogdan, aș jucat acoperiți de aplause : Călușerul și Bătuta, apoi Briul.

Într'aceste sala de concert s'a prefăcut în sală de dans. O „horă“ veselă a deschis șirul jcurilor. Dansurile sociale s'aș jucat de o sută de părechii.

Un dansator ni-a însemnat următoarea listă a damelor prezente :

Doamnele : Victoria dr. Filipan, Ida dr. Ilea, Sabina Popescu, Elena dr. Vaida-Voevod, Aurelia Vulcan ; Gal (Secuieș,) Frâncu (Cluș,) Bontescu (Hașeg,) Olariu (Sibiui,) Lucreția Giurgiu (Cluș,) Onișor și German (Bistrița,) Totoian (Chișfalău,) Morariu (Cluș,) Pandrea (Cluș,) Mesarș

(Turda,) și dsoarele: Virginia Gall (Secuieț), Hortensia Miclea (Arad,) Veturia și Volumica Podoabă (Cluș,) Elena Pandrea (Cluș,) Mesaros (Turda,) Otilia Filipan (Năseud,) Marg. Motta, Otilia Pop (Cluș,) Ana Gorban, Pop (Morlaca,) surorile Todea din Reghinul-săseșe, Elena Domide (Bistrița,) Virginia Pușcariu (Bran,) Ersilia Popovici (Hațeg,) Delia Olariu (Sibiiu,) Muste, Gerbert (Cluș,) Domnica Chirtop (Câmpeni,) Popescu (Reghin,) Gall (Cluș,) Betti Bohățel (Cluș,) Vlăduț și Moldovan (Turda,) Ciato (Blaș.)

Dintre oficerii au fost de față: majorul Blasiu cu doamna, căpitanul Telea cu doamna și dsoara Iacobescu, mai mulți căpitani și locotenenți.

Dintre unguri trei profesori de la universitate, dr. Brandt, dr. Szabó Dénes și încă unul.

În pauză s'au rostit mai multe toasturi. În sala cea mare a salutat publicul președintele comitetului aranjator dl Romul Secoșan, eăruia i-a răspuns dl Iosif Vulcan. În sala cealaltă au rostit cuvântări emoționante dl George Pap de Băseșej, dr Elia Daianu și I. Russu Șirianu.

Dansul s'a continuat cu acelaș animo până dimineața la 5^{1/2}.

A doua seară o mare parte a societății s'a intrunit în aceeaș sală la o nouă petrecere cu dans, care a ținut până după miezul nopții.

LITERATURĂ.

De la Academia Română. Vineri, 27 febr. n., la ora 1 și jumătate, s'a ținut la Academia română sedință publică sub președinția dlui I. Kalinderu. Dl I. Kalinderu a comunicat Academiei, că donează mai multe volume, cari tratează despre „agricultura“ în Württemberg și un manual pentru societățile cooperative de credit. Dsa spune că în țară sunt 700 de bănci populare cu un capital social de 4 milioane. Dl dr. Babeș își dezvoltă apoi conferința sa „Despre importanța bacteriologiei pentru anatomia patologică“ și spune, că era bacteriologică a fost cunoscută de la 1875 până la 1882. La 1848 profesorul Bronil, împreună cu dsa, a făcut o lucrare asupra științei bacteriologice. Dsa vorbește despre microbii omului și despre descoperirea importantă făcută asupra asociațiunilor bacteriologice. Termină exprimând speranța că guvernul va reveni asupra reducerii ce a făcut-o de la 30.000 lei la 7.000 în bugetul laboratorului dsale, căci numai atunci institutul bacteriologic se va putea pune pe aceeaș linie cu celelalte institute, când va dispune de fonduri suficiente.

Societatea geografică română din București va ținea adunarea generală anuală în zilele de 22, 23 și 24 februarie v. Sedințele vor fi presidate de regele Carol. Programul lucrărilor e următoarea: Sâmbătă 22 februarie 8^{1/2} seara: Raportul anual al dlui secretar general George I. Lahovari; dl dr. Marinescu Gh. profesor de universitate: „Studiul asupra unor stațiuni balneare din țară și din străinătate“; dl colonel Ionescu G.: „Geografia și cartografia la esposițiunea din 1902 din Anvers“; dl Ilie Radu, inginer: „Alimentarea Capitalei cu apă de munte“. Duminecă 23 februarie 8^{1/2} seara: dl Drag. Hurmuzescu, profesor: „Despre telegrafia fără sirmă“; dl Grig. I. Lahovari: „Călătoria marelui logofăt Du-

descu în străinătate la anul 1812“; dl căpitan Ionescu din Constanța: „Dobrogea în pragul veacului al 20 lea“. Luni 24 februarie, 8 și jum. seara: dl inginer C. R. Mircea „Geografia petrolului“; dl V. C. Munteanu: „Solul arabil al României“. După terminarea conferințelor va fi ședință intimă a membrilor societății pentru votarea bugetelor pe anul 1903, aprobarea socotelilor pe anul 1902, reînnoirea comitetului și votarea de membri noi.

Din edițiunile Academiei Române am primit de curând două: „Plante noue din România“ note postume de dr. Dimitrie Brândză, fost membru al Academiei Române, — „Despre lucrările științifice ale profesorului dr. Nicolae Kalinderu, fost membru corespondent, de prof. dr. V. Babeș, membru al Academiei Române.

TEATRU ȘI MUSICĂ.

Jubileul de 50 de ani al Teatrului Național din București s'a serbat la ziua anunțată și de noi printr'o reprezentație extraordinară. Regele și regina au onorat cu prezența lor această festivitate. La intrarea lor, orchestra a intonat Imnul regal, pe care întreaga asistență l-a ascultat în picioare. Reprezentația a început cu un tablou într'un act, în versuri, de dl Olănescu-Ascanio, intitulat „Din viața teatrală“, jucat de dna Ar. Romanescu și dnii C. I. Nottara, V. Leonescu și V. Toneanu. Apoi s'a jucat „Cârlanii“, vodevil într'un act de C. Negruzzi, musica de Flechtenmacher, reprezentat pentru prima oară în 1849. Dnele Ciucureșcu și Ionașcu și dnii Toneanu, Soreanu și Liciu, e de prisos s'o mai spunem, au fost bine. Actul I din „Noaptea frumoasă“ și actul II din „Fântâna Blandusiei“ au încheiat spectacolul.

Reprezentarea de retragere a dnei Aristița Romanescu a fost o adevărată serbătpare de jale, la care Teatrul Național a ajuns înțesat de lume. Culmea emoțiunii a fost discursul rostit de artistul C. Nottara, care a sfârșit prin vorbele: „Toți îi zic, remăi!“ Publicul cuprins de focol entuziasmului, s'a sculat în picioare și toți au strigat: „Remăi!“ Artistica îndușoșată, plângea. Regina a poftit-o în loja sa și a rugat-o să nu se retragă. Impresiunea acestui moment a domnit asupra serei întregi

„Ștefan vodă cel tinăr“ pe scena ungurescă. Mercuria trecută, în 4 martie, s'a petrecut în teatrul unguresc din Oradea-mare un eveniment care și pe noi Români ne interesează mai de aproape: S'a jucat pentru prima oară tragedia în 5 acte „Ștefan vodă cel tinăr“ de Iosif Vulcan, tradusă în ungureșce de dl Ioan Pap. Teatrul a fost înțesat de lume, în care Români s'au presintat în număr mare. Piesa jucată bine și montată cu îngrigire, a fost primită cu căldură, care a crescut din act în act până la fine, făcându-se artiștilor și autorului multe ovațiuni. După teatru a urmat o cină amabilă, luând parte și dame, unde s'au pronunțat multe toasturi, între cari unul și româneșce de dl dr. Florian Duma. Societatea a petrecut vesel, ascultând musica unei tarafe de lăutari, care cântă piese ungureșce și româneșce. Joi, în 5 martie, „Ștefan vodă cel tinăr“ s'a reprezentat a doua oară, tot în prezența unui public frumos. Ziarele locale publică raporturi lungi și elogiase.

Concert și teatru în Hunedoara. Corul din Deva a dat la 28 februarie în Hunedoara concert și reprezentații teatrale, cu concursul mai multor învățători. S'au cântat câteva coruri; apoi s'au jucat piesele: „Curca“ comedie într'un act de Theocar Alexi și „Dragostea copilărească“ comedie într'un act de Carol Murai, localizată de I. Siegescu. După teatru dans.

Reuniunea română de cântări din Brașov a dat mercuri la 4 martie n. un mare concert classic sub dirigența dlui G. Dima. Singurul punct din program a fost admirabilul oratoriu religios „Paulus“ de Mendelssohn-Bartholdy, compus din coruri și soli cu acompaniament de orchestră. Opera aceasta musicală are de motiv primele lupte ale creștinismului, martiriul lui Ștefan și convertirea lui Saul, care devine Paul, înflăcăratul apostol al creștinismului. Rolul de tenor a fost cântat de dl Bajenar, prim-tenorul liric al operei române din București; iar rolul de soprană, de dsoara Eugenia Moga din Sibiu.

Concert și teatru în Racașdia. Corul vocal gr. or. român din Racașdia a aranjat la 1 martie sub conducerea învățătorului Emilian Novacovici, concert popular, după care s'a jucat „Arvinte și Pepelea“ de V. Alecsandri.

Concert și teatru în Marcoveț. Reuniunea gr. or. română de cântări din Marcoveț a aranjat în 1 martie n. concert popular și reprezentație teatrală, jucându-se piesa „O sâmbătă norocoasă“ dramă în 4 acte de I. V.

Teatru în Iladia. Corul vocal gr. cat. din Iladia a aranjat la 1 martie reprezentație teatrală jucând piesele: „Trei doctori“ și „Otrava de hârciog“.

BISERICĂ ȘI ȘCOALĂ.

Noul episcop gr. cat. de Oradea-mare. Toate ziarele anunță, că Pr. S. Sa părintele episcop gr. cat. al Lugosului dr. Dimitrie Radu va fi în curând numit episcop în Oradea-mare. Știrea aceasta e primită cu mare bucurie în toată diecesă.

Noul protopresbiter de M. Radna. Consistoriul plenar ținut la 28 februarie n. în Arad, a numit protopresbiter la M. Radna pe părintele Procopiu Givulescu, pân' acuma paroc la Curtioi, care la alegere întrunise majoritatea covârșitoare a voturilor.

Serbarea clericilor din Gherla în onoarea papei. Societatea literară-bisericească Alexi Șincăi a clericilor din seminariul Gherlei a ținut în 3 l. c. o ședință festivă spre a serba jubileul de 25 de ani a întronării Pontificeiului roman Leon XIII. S'a cântat imnul papei, câteva cântări bisericesti, s'a citit o schiță biografică a papei și s'au declamat două poezii ocazionale.

Promoțiune. Dl *Alexandru Pteancu*, profesor la gimnaziul din Beiuș, a fost promovat în 28 februarie n. la universitatea din Cluș doctor în filozofie și anume din filologia română, ca obiect principal și din filologia latină și greacă, ca obiecte secundare.

Institutele de învățământ din Blaș au aranjat în duminică trecută o ședință festivă pentru jubileul papei, cu multe cântări și declamațiuni,

Gimnaziul gr. cat. din Beiuș a aranjat asemena un festival în onoarea jubileului papei, cu o programă foarte bogată. și interesantă,

C E E N O U ?

La ce sânt bune adunările culturale românești. Din Bistrița primim informațiunea că zilele trecute s'a serbat în părțile acelea a cincea cununie, în urma cunoștințelor făcute astă-toamnă la adunarea generală din Bistrița a Societății pentru fond de teatru român. Se speră că adunările generale viitoare vor fi și mai cercetate.

Transferare. Dl Demetriu Bardoși, prim locotenent în regimentul de infanterie nr. 37, staționat în Oradea-mare, este transferat la regimentul de infanterie nr. 24 din Strigoni, cu 2 batalioane în Jaurin.

Cochetarea femeii este motiv de divorț. Curia, cel mai înalt for judecătoresc din patrie, în o cauză de divorț a enunțat, că cochetarea femeii formează motiv de divorț. În motivarea sentinței se zice că cochetarea și peste tot purtarea unei femei căsătorite față cu bărbați străini, în mod nepotrivit cu poziția ei de soție provocător, ba apt chiar și a deduce din el infidelitate față cu soțul, formează motiv de divorț.

A murit: *Sabin Piso sen.*, protopresbiter emerit al Geoagiului II și paroc emerit al Sacarêmbului, la 27 februarie, în etate de 91 ani, din cari a servit 70 ca preot.; — *Aurel Popescu*, protopretor al cercului Mureș, comitatul Caraș-Severin, în Birchiș, la 26 februarie.

D Î N L U M E .

Asigurarea fetelor bătrâne. În Danemarca există instituțiunea pentru asigurarea fetelor pentru casul, când nu s'ar putea mărită. Fiecare fată plătește câte o taxă anuală. Dacă se întâmplă să se mărite înainte de a ajunge vârsta de 40 ani, atunci își perde taxele plătite, cari rămân în favorul colegelor mai puțin norocoase; dacă nu se mărită, atunci de la anul 40 încolo primesc o pensie oarecare.

Judecata criticilor. Ziarele străine fac mare haz în giurul pățaniei unui juriu literar, care avea să judece lucrările prezentate la un concurs organizat de curând de o revistă didactică din Anglita. Subiectul despre care aveau să scrie concurenții eră: „Munții și frumusețea lor“, adică unul din subiectele favorite ale ilustrului scriitor Ruskin, cu care englezii se mândresc cu drept cuvânt, dar pe care nu-l prea citește astăzi, după cum se vede. În adevăr, unul din concurenți, fără a-ș mai perde timpul cu o lucrare originală, s'au apucat să copieze câteva pagini din Ruskin, cu deosebire frumoase printre cele mai frumoase ale lui. Juriul, habar neavând de mistificarea a căreia victimă eră să cadă, dete lucrării reposatului Ruskin nota 41 din 100 puncte, iar altui concurent, proclamat învingător, nota 97— mai mult decât îndoi! Judecata juriului asupra operei copiate a lui Ruskin este că „stilul ei este prea greoi, descrițiunile fără viață și prea... ziaristice!“ Se înțelege că ziaristii n'au lăsat să le scape ocazia de a-ș bate joc de prostia juriului și de a releva comparația cu un scriitor genial ca Ruskin.

Proprietar, redactor răspunzător și editor:

IOSIF VULCAN. (STRADA ALDAS NR. 14/296b.)

MERSUL TRENURILOR.

Valabil de la 1. octombrie 1902.

Budapesta—Oradea—Predeal—București						București—Predeal—Oradea—Budapesta.						
	Accel.	Person.	Accel.	Person.	Accel.		Accel.	Person.	Accel.	Person.	Accel.	
Budapesta	pleacă	6 50	8 30	2 —	5 45	9 15	București	pleacă	— —	7 50	— —	9 15
Szolnok	"	9 07	11 31	3 59	9 27	11 19	Predeal	"	— —	3 32	— —	1 12
Szajol	"	9 21	11 49	4 12	9 46	11 33	Brașov	sosește	— —	5 00	— —	2 18
P.-Ladány	"	10 43	2 —	5 28	11 53	12 55	"	pleacă	— —	7 48	5 8	2 45
Berettyó-Ujfalu	"	11 18	2 47	6 03	12 46	1 33	Feldiora	"	— —	8 27	5 58	3 15
M.-Peterd	"	— —	3 —	— —	1 00	— —	Homorod Kőhalom	"	— —	10 03	7 44	4 23
M.-Keresztes	"	— —	3 12	— —	1 14	— —	Sigbișora	"	— —	11 40	9 45	5 49
Bihar-Püspöki	"	11 48	3 32	— —	1 36	— —	Mediaș	"	— —	12 40	10 58	6 37
Oradea-Mare	sosește	11 56	3 42	6 39	1 48	2 11	Kis Kapus	"	— —	1 25	11 50	6 50
Oradea-Mare	pleacă	12 21	4 10	6 46	2 06	2 18	Blaș	"	— —	2 16	12 40	— —
Velența	"	— —	4 17	— —	2 31	2 26	Küküllőszeg (Blaș) "	"	— —	2 21	12 58	— —
F.-Oșorheiü	"	— —	4 28	— —	2 42	— —	Teiuș	sosește	— —	3 02	1 42	7 35
Teleagd	"	12 51	4 50	7 15	3 03	2 51	"	pleacă	12 05	3 38	8 48	2 07
Aleșd	"	† 1 04	5 08	† 7 28	3 21	† 3 05	Aiud	"	12 28	3 58	9 07	2 29
Vad	"	1 27	5 33	7 50	3 45	3 26	Felvinț	"	12 54	4 20	9 30	2 51
Ciucea	"	2 14	6 42	8 37	4 52	4 16	M. Ujvár	"	1 03	4 27	9 37	2 58
Huedin	"	2 46	7 23	9 08	5 32	4 52	Sz. Kocsárd	"	1 58	4 32	9 53	3 11
Jegenye	"	3 10	7 55	† 9 33	† 6 01	— —	Ar. Gyéres	"	2 30	5 12	10 30	3 48
Cluș	sosește	3 42	8 37	10 08	6 59	5 55	Apahida	"	4 02	6 27	11 45	5 02
Cluș	pleacă	4 20	8 50	10 47	8 30	6 11	Cluș	sosește	4 27	6 48	12 07	5 24
Apahida	"	4 41	9 07	11 11	8 59	6 27	Cluș	pleacă	5 23	7 00	12 53	6 17
Ar. Gyéres	"	5 56	10 16	12 36	10 41	7 27	Jegenye	"	† 6 11	7 59	† 1 33	7 21
Sz. Kocsárd	"	6 33	10 56	1 40	11 31	7 52	Huedin	"	6 40	8 37	2 05	7 58
M. Ujvár	"	6 40	11 03	1 58	11 40	— —	Ciucea	"	7 09	9 19	2 38	8 37
Felvinț	"	6 48	11 12	2 07	11 50	— —	Vad	"	7 47	10 08	3 20	9 32
Aiud	"	7 11	11 34	2 32	12 20	8 16	Aleșd	"	† 7 59	10 25	† 3 32	9 49
Teiuș	sosește	7 32	11 52	2 55	12 46	8 32	Teleagd	"	8 11	10 42	† 3 44	10 07
"	pleacă	— —	12 24	— —	1 43	8 37	F.-Oșorheiü	"	— —	11 01	— —	10 27
Küküllőszeg (Blaș) "	"	— —	1 07	— —	2 28	9 5	Velența	"	8 32	11 10	— —	10 37
Blaș	"	— —	1 14	— —	2 36	— —	Oradea-Mare	sosește	8 38	11 17	4 09	10 44
Kis Kapus	"	— —	2 15	— —	3 48	9 47	Oradea-Mare	pleacă	8 43	11 36	4 15	11 04
Mediaș	"	— —	2 33	— —	4 03	10 01	Bihar-Püspöki	"	8 52	11 47	— —	11 14
Sigbișora	"	— —	3 47	— —	5 43	11 —	M.-Keresztes	"	— —	12 05	— —	11 37
Homorod-Kőhalom	"	— —	5 35	— —	7 54	12 26	M.-Peterd	"	— —	12 17	— —	11 50
Feldiora	"	— —	7 16	— —	9 40	1 35	Berettyó-Ujfalu	"	9 23	12 29	4 52	12 05
Brașov	sosește	— —	8 —	— —	10 25	2 09	P.-Ladány	"	10 06	1 34	5 40	1 19
"	pleacă	— —	11 —	— —	— —	2 19	Szajol	"	11 21	3 8	6 59	3 04
Predeal	sosește	— —	1 11	— —	— —	3 31	Szolnok	"	11 44	3 35	7 32	3 37
București	"	— —	8 05	— —	— —	9 10	Budapesta	sosește	1 50	6 20	9 35	7 10

Oradea-Mare—Arad.					Arad—Oradea-Mare.										
		Person.						Person.							
Oradea-Mare	pleacă	10	20	4	45	7	—	Arad	pleacă	5	10	11	20	9	35
Ósi	"	10	30	4	56	7	16	Chitighaz	"	6	14	12	31	10	54
Less	"	10	48	5	05	7	40	Ciaba	sosește	6	40	12	57	11	24
Cefa	"	11	03	5	34	8	05	Ciaba	pleacă	7	—	1	38	4	50
Salonta	"	11	26	6	20	8	46	Giula	"	7	27	2	02	5	26
Kötegyán	"	11	44	6	24	9	15	Sarkad	"	7	47	2	22	5	54
Sarkad	"	11	54	6	33	9	31	Kötegyán	"	7	57	2	32	6	10
Giula	"	12	18	6	57	10	01	Salonta	"	8	23	2	57	6	47
Ciaba	sosește	12	37	7	29	10	30	Cefa	"	8	42	3	15	7	18
Ciaba	pleacă	2	05	7	41	4	32	Less	"	9	04	3	33	7	51
Chitighaz	"	2	34	7	56	5	38	Ósi	"	9	21	3	49	8	16
Arad	sosește	3	32	9	—	6	05	Oradea-Mare	sosește	9	32	4	00	8	31

Numerii cei groși înseamnă timpul de la 6 ore seara până la 5 ore 59 de minute dimineața. — Numerii semnați cu † înseamnă stațiunile, unde trenurile numai condiționat se opresc.